

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์หลักสัจจะที่ปรากฏในวัชรบัณฑิตชาดก นี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาความเป็นมาของวัชรบัณฑิตชาดก (๒) เพื่อวิเคราะห์หลักธรรมที่เกี่ยวพันและปฏิบัติต่อหลักสัจจะที่ปรากฏในวัชรบัณฑิตชาดก (๓) เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติตามหลักสัจจะในการประกอบอาชีพในสังคม ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ความเป็นมาของวัชรบัณฑิตชาดกพบว่าวัชรบัณฑิต เรื่องราวของวัชรบัณฑิตนั้นมีปรากฏในชาดกและอรรถกถาชาดกโดยวัชรบัณฑิตนั้นถือได้ว่าเป็นเรื่องนิทานชาดกที่มีความสำคัญเนื่องจากว่าเป็นนิทานชาดกที่เกี่ยวข้องกับอดีตชาติของพระพุทธองค์ และเรื่องราวของวัชรบัณฑิตนั้นก็ป็นอดีตชาติที่ทรงบำเพ็ญบารมีข้อที่ ว่าด้วยเรื่องของสัจจบารมี คือการบำเพ็ญเกี่ยวข้องกับการรักษาสัจจะ คือความซื่อสัตย์ต่อคำพูดการกระทำที่สามารถนำมาเป็นตัวอย่างสอนผู้อื่นได้ ซึ่งในการศึกษาในอันดับต่อไปผู้วิจัยจะได้นำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัชรชาดกเพื่อที่จะได้เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาในประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องต่อไป

พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่ที่พระเชตวันมหาวิหาร ทรงปรารภการสนทนาของภิกษุถึงพระปัญญาของพระองค์ว่า เป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก แต่พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า ไม่อัศจรรย์เท่ากับกาลก่อนที่พระองค์ยังเป็นโพธิสัตว์ผู้มีปัญญาอาจหาญ สามารถปลง ถ้อยคำของคนทั้งหลายในปางก่อนนั้น เป็นการอัศจรรย์กว่า คือ ในครั้งเรตถาคคได้เป็น วัชรบัณฑิต ได้เทศนาแก่ปณณกยักษ์ให้เกิดความศรัทธาและรักษาสีลตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่อัศจรรย์กว่า พระภิกษุทั้งหลาย จึงกราบทูลอาราธนาให้ทรงแสดงเรื่องวัชรบัณฑิต สืบต่อไปนี้เป็นที่มาของเรื่อง

พระราชาทรงพระนามว่า ธนัญชัยโกรพยราช ครองกรุงอินทปัตต์ แคว้นกुरु มีอำมาตย์ชื่อ วัชรบัณฑิต มีตำแหน่งเป็นผู้ถวายอรรถธรรมแด่พระราชามีวาจาไพเราะ แสดงธรรมเทศนาได้ไพเราะ เป็นที่เลื่อมใสของผู้คนทั่วไป เป็นที่เชื่อถือนักใคร่ของพระเจ้าธนัญชัยโกรพยราชมาก ในกาลก่อนพระเจ้าธนัญชัยโกรพยราชเคยมีเพื่อคฤหัสถ์ด้วยกัน ๔ คน ที่ได้บวชเป็นฤาษีบำเพ็ญอภิญญาสมาบัติ จนได้ไปเกิดเป็นท้าวสักกเทวราช ท้าววรุณนาคราช พญาครุฑ และพระเจ้าธนัญชัยโกรพยราช ดังกล่าว วันหนึ่งทั้ง ๔ ได้มายังอุทยานในกรุงอินทปัตต์ เพื่อรักษาอุโบสถศีล ระหว่างนั้นทั้ง ๔ ทรงปรารภถึงศีลที่ประเสริฐสุด แต่ละคนต่างก็อ้างว่าศีลที่ตนรักษายู่ประเสริฐสุด ตกลง

กันไม่ได้ จึงพากันไปหาวิธูระบัณฑิตๆ ได้ถวายข้อคิดว่า สิ่งที่ควรยึดถือเป็นศีลประเสริฐสุด คือ ความสงบ ทั้ง ๔ พอพระทัยในคำกล่าวของวิธูระมาก พระราชทานรางวัลให้มากมาย แล้วพากันกลับบ้านเมืองของตนฝ่ายทำวรรณนคราх เมื่อกลับถึงเมืองบาดาลแล้ว ก็เล่าเรื่องวิธูระแสดงธรรมให้พระนางวิมาลาเทวีมหิสีฟังทำให้ พระนางเกิดสนพระทัยอยากจะฟังวิธูระแสดงธรรมบ้าง แต่ไม่กล้าทูลพระสวามี จึงแกล้งทำเป็นประชวร แล้วบอกกับทำวรรณว่า หากได้หัวใจของวิธูระมารักษา ก็จะหายจากพระประชวรนางอิรันทติ พระราชธิดาจึงอาสา โดยนางประกาศว่าจะยอมอภิเษกกับผู้ที่เอาหัวใจของวิธูระมาถวายพระราชมารดาได้ กล่าวถึงปณณกษัตริย์ซึ่งหลงรักนางอิรันทติอยู่ก็รับอาสาจะไปเอาหัวใจของวิธูระมาถวายให้ได้ ปณณกษัตริย์จึงเดินทางไปนครอินทปัตต์พร้อมด้วยดวงแก้วมณี เมื่อไปถึงก็เข้าไปทำทาสเล่นสากับพระเจ้าธัญชัยโกรพยราช โดยเอาดวงแก้ววิเศษ และม้าอาชาไนยเป็นเดิมพัน พระเจ้าธัญชัยโกรพยราชรับคำท้าโดยจะยกสิ่งของที่มีอยู่ ยกเว้นพระมเหสี และเสวตรฉัตรเป็นเดิมพัน ปรากฏว่าปณณกษัตริย์เป็นฝ่ายชนะ และเลือกเอาวิธูระบัณฑิต เป็นค่าพนัน วิธูระบัณฑิตยินดีไปกับปณณกษัตริย์ท่ามกลางความเสียดาย และเศร้าโศกของ พระเจ้าธัญชัยโกรพยราชอย่างยิ่งก่อนไปวิธูระบัณฑิตได้สั่งสอนบุตรธิดาในการปฏิบัติตนเมื่อเข้ารับราชการกับพระเจ้าแผ่นดินและอื่นๆ ระหว่างทางปณณกษัตริย์พยายามฆ่าวิธูระบัณฑิตด้วยวิธีต่างๆ แต่ก็ ไม่สำเร็จ วิธูระบัณฑิตสงสัยจึงถามความจริงกับปณณกษัตริย์ จึงรู้ความจริงและคิดว่านางวิมาลา คงไม่ต้องการฆ่าตนให้ตาย แต่คงเพราะอยากจะฟังธรรมจากตนมากกว่า หากปณณกษัตริย์ฆ่าตนตายจริงๆ คงไม่เป็นที่ประสงค์ของพระนางแน่ จึงแสดงโอวาทจนปณณกษัตริย์ใจอ่อนยอมปล่อย แต่วิธูระบัณฑิตขอติดตามไปยังนาคพิภพด้วย เมื่อไปถึงได้เข้าเฝ้าทำวรรณนคราхและพระนางวิมาลา จึงแสดงธรรมถวายเรื่องทศพิธราชธรรม และการบำเพ็ญกุศลและทาน เป็นที่พอพระทัยของทั้ง ๒ มาก จึงพระราชทานรางวัลให้ และให้ปณณกษัตริย์แต่งงานกับนาง อิรันทติ ปณณกษัตริย์ได้มอบแก้ววิเศษให้วิธูระบัณฑิต เมื่อกลับถึงอินทปัตต์นครก็มอบให้พระเจ้าธัญชัยโกรพยราชเป็นการแสดงความกตัญญู เป็นต้น

ก่อนที่จะได้ทราบถึงหลักสัจจาวารมีที่ปรากฏในวิธูระชาดก ผู้วิจัยมุ่งจะศึกษาถึง ประวัติความเป็นมาของของวิธูระบัณฑิต การแสดงสัจจะของวิธูระบัณฑิต พระนางนาถวิมาลา ต้องการฟังธรรม ธิดาของนางนาถหาอุบายช่วยมารดา ปณณกษัตริย์หลงรักนางนาถอิรันทติ ปณณกษัตริย์เล่นสากับพระเจ้าธัญชัยโกรพยะโกรพยราช สัจจะของวิธูระบัณฑิต ปณณกษัตริย์ ทรมานวิธูระบัณฑิต

วิธูระบัณฑิตแสดงธรรมแก่ปณณกษัตริย์ วิธูระบัณฑิตพบพญานาค วิธูระบัณฑิตแสดงธรรมแก่นางวิมาลาและวิธูระบัณฑิตกลับคืนสู่พระนคร และจึงจะได้กล่าวถึงหลักสัจจะที่ปรากฏในวิธูระชาดก เป็นต้น

ดังนั้นการรักษาสังขารมีของวิธูรบัณฑิตตามทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นสามารถแบ่งได้เป็น ๓ ระดับ คือ มีอยู่ ๓ ประการ คือ (๑) สังขารมี หมายถึงการรักษาคำสัจหรือการไม่ยอมเสียสัจถึงแม้ว่าอาจมีการนำทรัพย์สินเงินทองหรือคนที่เป็นที่รักมาเป็นอุบายให้เสียสัจก็ตาม (๒) สังขอุปการมี มีความหนักแน่นและมั่นคงหากต้องยอมสูญเสียอวัยวะบางส่วนเพื่อรักษาความสัจที่ยอม (๓) สังขปรมัตถบารมี ยอมเสียสละชีวิตเพื่อรักษาความสัจดังภายิตที่ว่าเสียชีพแต่ไม่ยอมเสียสัจในบางครั้ง ต้องยอมผจญกับภัยอันตรายต่างๆ ที่อาจต้องสูญเสียชีวิต

๕.๑.๒ หลักธรรมที่เกี่ยวพันและปฏิบัติต่อหลักสัจจะที่ปรากฏในวิธูรบัณฑิตชาดก

พบว่า (๑) หลักธรรมที่เป็นฝ่ายเกี่ยวพันสัจจะนั้นเป็นหลักธรรมที่วิธูรบัณฑิตได้ประพฤติปฏิบัติและแสดงให้เห็นให้ผู้อื่นได้ปฏิบัติตาม ซึ่งประกอบด้วย ทศพิชราชธรรม จักการดิชธรรม ราชสติธรรม พรหมวิหาร ฌราวาสธรรม ปธาน อปปมาทธรรม อธิษฐานธรรม สังคหวัตถุ สาธุธรรม วิริยะ ธรรมหลักธรรมทั้งหมดที่กล่าวมานี้ เมื่อวิธูรอำมาตย์ปฏิบัติ จึงได้รับยกย่องจากบุคคลทั้งหลายว่าท่านเป็นบัณฑิตเป็นผู้ที่มีสัจจะ โดยวิธูรบัณฑิตสอนหลักธรรมที่มุ่งเน้นการรักษา และการฝึกกาย วาจา และ ใจให้เรียบร้อย เพื่อให้มนุษย์ในสังคมประพฤติปฏิบัติต่อการดำเนินชีวิตด้วยการไม่เบียดเบียนตนเองและทั้งไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีเบญจศีล คือ เจตนางดเว้นอกุศลธรรม เบญจธรรม คือ เจตนามุ่งประพฤติตามข้อควรปฏิบัติ นาถกรณธรรม คือ การสำรวจ กาย วาจา ให้เรียบร้อยเป็นหลักธรรมใช้ในการฝึกตนและสั่งสอน (๒) หลักธรรมที่เป็นฝ่ายปฏิบัติกับสัจจะคือการละมูสาวาท คือ เว้นขาดจากการพูดเท็จ และกล่าวแต่คำสัจ ชำรงสัจจะ เชื่อตรง เชื่อถือได้ ไม่ลวงโลก” อันหมายถึงการไม่พูดโกหก หรือไม่ใช่วาจาละเมิดความจริงเพราะเห็นแก่ตนหรือเห็นแก่อาภิสและมุ่งทำลายผู้อื่น ในส่วนนี้สัมมาวาจามีลักษณะเป็นองค์ของศีลด้วยการงดเว้นการเบียดเบียน ไม่ให้เป็นคนพูดปดหลอกลวง เชื่อถือไม่ได้ อันจะก่อให้เกิดโทษต่อตนเองคือทำให้ผู้อื่นไม่เชื่อถือในคำพูด เป็นที่ไว้วางใจแก่คนอื่น และอาจมีผลเสียต่อคนอื่นและส่วนรวมอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีลักษณะเป็นการสอนให้ยึดถือความถูกต้องในความดี คือการกล่าวแต่คำสัจ คือความจริง รักษาสัจจะ เพื่อสร้างอุปนิสัยที่ดีให้เกิดขึ้นใจจิตใจตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาที่ไม่จริง ทำให้ผู้อื่นเชื่อถือในวาจา และเป็นที่ไว้วางใจแก่บุคคลอื่นด้วย

๕.๑.๓ ความสำคัญของหลักสัจจะกับการประกอบอาชีพในสังคม พบว่า ผลการบำเพ็ญ
บารมีของวิบุรณบัณฑิต บัณฑิตสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

(๑) การนำสัจจะไปใช้ในอาชีพนักการเมืองการปกครอง ถ้าหากปราศจากสัจจะธรรม
เพียงอย่างเดียวแล้ว ระบบการเมืองการปกครองย่อมล้มเหลว ทั้งนี้ เพราะการบริหารที่ดี และ
หลักการที่ถูกต้องนั้น จะต้องยึดหลักสัจจะธรรม ความจริงนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ และมีความ
ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ นักการเมืองการปกครองที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจต่อการปฏิบัติหน้าที่
คือ ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง การพูดจริง ทำจริง ไม่คดโกงกัน หลอกลวงกัน ไม่คดโกงหรือคอร์รัปชันไม่
ควรกระทำผิดกฎหมายและกฎกติกาของสังคมและควรมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตน ต่อ
ประเทศชาติบ้านเมือง แล้วประเทศชาติประชาชนย่อมพบกับความเจริญก้าวหน้า และเกิดความ
ผาสุกแก่มหาชนเป็นอย่างยิ่ง

(๒) การนำสัจจะไปใช้ในอาชีพด้านการศึกษาสัจจะในอาชีพด้านการศึกษาซึ่งต้อง
เกี่ยวข้อง ทั้งด้านผู้สอนหรือผู้ให้การศึกษาและผู้เรียนคือ ผู้รับการศึกษาต้องมีความจริงใจต่อกัน
โดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ด้วยความประพฤติอันบุคคลจะพึงแสดงต่อกัน มีความบริสุทธิ์ใจและ
ความจริงใจต่อกัน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น ประพฤติที่ดีงาม การเรียนการสอนนั้น จะต้องมุ่งที่ความ
บริสุทธิ์ใจหรือความจริงใจต่อกันเป็นสำคัญ จึงจะเกิดประโยชน์ต่อการศึกษา

(๓) การนำสัจจะไปใช้ในอาชีพนักธุรกิจ นั้นอาชีพนักธุรกิจมุ่งเน้นสนองความต้องการ
ของมนุษย์ หรือวิธีการดับทุกข์ อันเกิดมาจากความต้องการของมนุษย์ เพราะชีวิตของเราดำรงชีวิต
ไว้ด้วยปัจจัย ๔ ซึ่งเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งในหลักพระพุทธศาสนาได้สอนวิธี
ปฏิบัติเพื่อให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ จึงได้สอนหลักสัจจะธรรม คือ ให้บุคคลที่รู้จักความซื่อสัตย์
สุจริต จริงใจต่อกัน โดยเน้นให้ประกอบสัมมาอาชีพด้วยสัจจะ การมีสัจจะต่อกันในการประกอบ
สัมมาอาชีพ ย่อมส่งผลให้เศรษฐกิจมั่นคงและเจริญก้าวหน้าและเกิดความสุขในสังคมได้บุคคลใน
สังคมจะต้องมีความจริงใจซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น
ได้แก่เคารพในศักดิ์ศรีของตนเองให้เกิดเกียรติแก่ผู้อื่น ทำอะไรก็ทำด้วยความจริงใจ พูดด้วยความสัตย์
จริงรู้จักรักษาคำพูด จะคิดอะไรก็ให้เป็นประโยชน์อย่างจริงใจต่อผู้อื่น ไม่หลอกลวงไม่เป็นคน
เหลวไหล พยายามรักษาความสัตย์จริงไว้ให้ได้แม้จะเสียทรัพย์สินเสียชีวิตแต่ไม่ยอมให้เสียคำพูด
เข้าในลักษณะที่ว่า “ยอมสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะยอมสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต ยอมสละชีวิต
เพื่อรักษาความสัตย์จริง เพื่อรักษาความถูกต้อง” ดังวิบุรณบัณฑิตเป็นตัวอย่าง เมื่อบุคคลในสังคมมี
ความจริงใจต่อกันมีสัจจะแล้วสังคมย่อมเกิดความสงบสุขร่มเย็น

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง วิเคราะห์หลักสัจจะที่ปรากฏในวัชรบัณฑิตชาดก ทำให้ทราบถึง กล่าวคือเมื่อบุคคลได้ทราบถึงความจริงในระดับสมมติสัจจะและระดับปรมัตถสัจจะแล้วย่อมทำให้ เข้าใจถึงหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะคำสอนนั้นประกอบไปด้วย หลักการและเหตุผลที่ถูกต้องตามสภาวะธรรมที่ปรากฏทำให้เกิดการปฏิบัติตนได้เหมาะสมต่อสิ่ง ต่างๆการไม่กล่าวผิดจากความจริง เว้นจากการกล่าววิหิงสา กล่าวตามความจริงที่เป็นประโยชน์ ย่อมได้รับการยกย่องจากบัณฑิต บุคคลทั้งหลายย่อมกล่าวสรรเสริญ ย่อมเป็นที่รักที่พอใจของคน หมดคณะ ย่อมเป็นผู้ไม่มีเวรและโทษต่างๆ แม้สิ้นชีวิตแล้วย่อมเข้าถึงสุคติคือโลกสวรรค์ ดังนั้นควร มีการพัฒนาตนเองสม่ำเสมอด้วยการฝึกมีสัจจะ คือ การไม่กล่าวผิดจากความจริง โดยเริ่มจากการ กล่าววิหิงสา กล่าวแต่ความจริงที่เป็นประโยชน์ ย่อมได้รับการยกย่องจากบัณฑิต ควรส่งเสริมให้ บุคคล หน่วยงานต่างๆ ในสังคมให้เห็นความสำคัญของการมีสัจจะ และควรให้สนับสนุนหรือยก ย่องบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ที่ให้ความสำคัญต่อหลักสัจจะให้ปรากฏต่อสังคม

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรมีการศึกษาสัจจะในพุทธศาสนาเถรวาท กับสัจจะในหลักนิติศาสตร์
- ๒) ควรศึกษาเปรียบเทียบสัจจะในพระพุทธศาสนา กับสัจจะในศาสนาอื่นๆที่มีหลักคำ สอนลักษณะเดียวกับพระพุทธศาสนา
- ๓) ควรศึกษาสัจจะในพระพุทธศาสนาเถรวาทเกี่ยวกับการบำเพ็ญบารมีของ พระโพธิสัตว์ ก่อนการบรรลุธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
- ๔) ควรมีการศึกษาการประยุกต์หลักสัจจะที่มีผลต่อสังคมไทยในปัจจุบัน